

Лінгвопоетичний вимір дослідження психологізму художнього тексту

Я. М. Дмитренко

Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна
Corresponding author. E-mail: popova_yasya@mail.ua

Paper received 10.11.16; Accepted for publication 20.11.16.

Анотація. У статті досліджено основні засади формування лінгвопоетики як окремого розділу мовознавства, виявлено науковий апарат та напрямки її дослідження. Спираючись на основні категорії дослідження лінгвістичної поетики, сформовано основні засоби і прийоми продукування психологізму художнього тексту. Поліаспектність дослідження мовних засобів у створенні психологічної напруги дозволяє виявити повноформатне зображення цього явища.

Ключові слова: психологізм, лінгвопоетика, персонаж, психічний стан, емоції, художній текст.

Сучасна наука, як явище прогресивне та багатозаповнене, потребує постійного пошуку нових відкриттів. Як результат цього виникають нові спроби створення іншого вивчення вже відомого та аналізу нового. Сьогоднішня тенденція переплетіння вже відомих галузей дала можливість до нових відкриттів, або ж навпаки, недостатня здатність схожих галузей пояснити досі невідомі речі зумовлює появу нових методів дослідження.

Лінгвістика у своєму повноформатному вимірі дослідження мовних явищ вміщує різні рівні вивчення мовних одиниць. Та попри це, у сумісництві з іншими дисциплінами має деякі невизначеності, або недомовленості, чи то недостатнє вивчення. Лінгвопоетика як самостійний нині напрям науки, виокремилась з поєднань і протилежностей таких дисциплін як лінгвістика, літературознавство, естетика, психологія, філософія.

Мета розвідки – виявити особливості різноаспектного та різнорівневого лінгвопоетичного зображення психологізму у художньому тексті.

Перебуваючи в активному вивченні, мова художніх текстів стала простором для здійснення досліджень у галузі лінгвопоетики таких науковців як В. Б. Бурбело, С. Я. Єрмоленко, В. С. Калашник, В. І. Кононенко, А. В. Корольова, Т. А. Космеда, Л. А. Лисиченко, Л. І. Мацько, О. О. Маленко, А. К. Мойсієнко, А. Н. Науменко, Л. О. Ставицька, І. І. Степанченко, В. А. Чабаненко.

Засновником учення про лінгвістичну поетику можна вважати В. Виноградова. У спробах сформулювати окремість науки про лінгвістику тексту вчений намагається окреслити методологічне поле дослідження, воно «має показати такий внутрішній зміст її і такі зовнішні форми і особливості, які забезпечують їй право на те, щоб бути самостійним об'єктом вивчення» [5, 28-29]. Такий підхід можна назвати класичним продовженням у дослідженні художньої мови. Дослідник говорить про різні погляди на мову та особливість естетизації у художній мові: «об'єктом науки про поетичну мову є не сама мова, як особливе суспільне явище, а поняття про нього або про його особливе функціональне застосування, утворене під певним естетичним кутом зору. У поняття поетичної мови як об'єкта теорії поетичної мови входить багато загальних ознак мови, мови взагалі, переважно його специфічні ознаки як мови поетичного, як об'єкта і знаряддя словесного мистецтва, і та точка зору, згідно якої ці ознаки відволікаються від нескінченно різних поглядів на мову і його різноманітних функціональ-

них застосувань» [5, 29].

Векторність учення про лінгвопоетику у В. Виноградова має антропоцентричну спрямованість. Ця особливість стала однією з ключових ознак у дослідженні художньої мови, адже вчений «сформулював методологічні засади вивчення художньої мови, конкретизував об'єкт і предмет дослідження, окреслив роль автора і читача у кодуванні й декодуванні смислів поетичного тексту, продукуючи тим самим ідеї антропоцентричного осмислення інтелектуальної й творчої діяльності людини» [16, 36].

Науковий дискурс про художню мову стикається з рядом несумісниць у її виокремленні як самостійного явища. Попри те, що лінгвістична поетика має свій науковий апарат, подекуди вивчення художнього тексту здійснюється за її відсутності. «Чи не пробуємо ми часто-густо навіть і сьогодні, як і сотні років тому, сприймати текстове слово двома традиційно описовими і через це безпорадними (тобто такими, що ведуть до глухого кута) методами: літературознавчим (бачимо лише образ у слові, забуваючи при цьому про саме слово як форму цього образу) та лінгвістичним (характеризуємо мовні параметри слова, забуваючи при цьому про його образність)» [19, 183]. Також, варто враховувати, що літературний твір – продукт літератури, а засоби, якими створений цей текст – об'єкт дослідження мовознавства. Розуміння такої взаємозалежності стало для науковців новим шляхом до осмислення такого феномену.

Здійснення досліджень у річищі лінгвістичної поетики зосередило увагу до естетичної організації. При цьому назви варіювалися у різний спосіб: «стилістика художньої мови», «мова і стиль письменника», «мовний стиль письменника», «лінгвостилістика», «лінгвопоетика» [10, 10]. Наявність такої кількості назв свідчить про досить довгий шлях формування, та значинність поданої дисципліни. Об'єктно-предметне визначення лінгвопоетики сформувало ряд теоретичних визначень дослідницького апарату.

Представники російського мовознавства розробили свою теоретичну базу про лінгвопоетику. Науковці В. Задорнова та А. Ліпгарт виокремлюють учення про художній текст у зв'язку з естетичною домінантою та авторською позицією. Тож, Задорнова говорить, що «лінгвопоетику можна визначити як розділ філології, що вивчає естетичні властивості, придбані мовними одиницями в художньому контексті <...> іншими словами, предметом лінгвопоетики є сукупність використаних у художньому творі мовних засобів, за

допомогою яких письменник забезпечує естетичний вплив, необхідний йому для втілення його ідейно-художнього задуму. Як відомо, естетичний вплив залежить не тільки від того, про що йдеться в творі, але і від того, як про це говориться. Мета лінгвопоетичного аналізу якраз і полягає в тому, щоб визначити, як та чи інша одиниця мови (у нашому випадку слово) втягується автором в процес словесно-художньої творчості, яким чином те або інше сполучення слів призводить до створення певного естетичного ефекту» [9, 116]. Здійснивши аналіз визначення Задорнової, Ліпгарт намагається конкретизувати поняття лінгвопоетики у такий спосіб: «лінгвопоетика – це розділ філології, в рамках якого стилістично марковані мовні одиниці, використані в художньому тексті, розглядаються у зв'язку з питанням про їх функції і порівняльній значущості для передачі певного ідейно-художнього змісту та створення естетичного ефекту» [14, 18-19].

На думку дослідниці Г. Климовської для повноцінного втілення лінгвопоетичного дослідження художнього тексту літературознавцями і мовознавцями має здійснюватись у рідчій віднайдення артем та отримання з неприхованих письменником додаткових смислів – квантів змісту твору [10, 12]. Тож, на основі виокремлення елементів загальної площини вчення можна презентуватись у такий спосіб: «лінгвопоетичний коментар являє собою такий гносеологічний (когнітивний) простір, в якому співіснують і «перегукуються» між собою і власне художні смисли артем (одиниця мовної художньої форми), створені письменником і відносяться, безумовно, до об'єкту лінгвопоетичного дослідження і лінгвопоетичне тлумачення цих смислів» [10, 149].

Оскільки теорія лінгвопоетики передбачає прочитання тексту з концентрацією на різні ключові моменти, то доцільним у нашому дослідженні стає акцентуація на психологічних особливостях лінгвопоетики. Визначення складових, які презентують такий характер дослідження, допомагає простежити «психологічне звучання» в тексті. Презентація такої складової художнього тексту має бути виражена за допомогою окремих компонентів художнього тексту.

В. Бурбело виокремлює такі площини перетину лінгвопоетичного аналізу: образ автора, антропоцентризм та художній образ [4, 90]. Спираючись на такі категоріальні положення, виявлення в художньому тексті психологізму можливе у таких парадигматичних відношеннях: образ автора як елемент лінгвопоетики психологізму «наголошує на важливості психологічних засад художнього потенціалу митця, з огляду на які поетична мовотворчість визначається інтелектуально-креативною діяльністю людини, релевантною її світоглядній та естетичній парадигмі, у якій закладено комплекс буттєвих цінностей. Саме ці параметри формують відповідну мовну картину, з доміантними лексико-семантичного, граматичного та стилістичного рівня» [16, 86-87].

Мовний світ письменника реалізується через накладання двох площин, де одна з них представляє суспільні фактори життя особистості, до якої входять: середовище, виховання, суспільний статус, фах; також індивідуальні психічні властивості (темпера-

мент, характер, психічний тип) особистості [15, 182]. Такий синтез складників у житті письменника зумовлює появу нових форм та засобів, що стають основою його літературних праць. Також вираження може простежуватись у суб'єктивному позиціонуванні письменника в тексті, змалюванні просторовості та деталізації предметів. Прочитання психологічних особливостей у тексті, які спираються на авторський психологізм, можливе як тяжіння до засобів змалювання почуттів, які більш притаманні письменнику (за темпераментом, характером). Для деяких митців наскрізними стають смуток, пригніченість, розчарування, інші – тяжіють до піднесення, радості, надії, треті ж – майстерно «перебігають» від одного стану до іншого, де скоріше створюється емоційно-вольова невизначеність.

Також існує співвіднесення у змалюванні простору з позиції приналежності письменника до типу інтроверта і чи екстраверта. Переважна більшість письменників, які належать до першого типу, схильні концентрувати увагу на деталізації малого простору (кімната, будинок і т.д.). Такий опис буде зорієнтований на окремих конкретних деталях близького оточення. У текстовій площині таких описових елементів буде значно більше, ніж масштабного змалювання, які притаманні другому типу художників. Письменники-екстраверти не замикають себе у тісному просторі, а схильні до досягання вершин і низин, створення таких широких панорам простору полів, ланів, лісів і цілих міст. Тут буде менше конкретного, а більше розмитого і великого [15].

Художній образ, як складова лінгвопоетики, стає центральним елементом у визначенні психологічності. Перш за все, варто окреслити комплексний характер значення образу. Л. Мацько пропонує таку сукупність понять стосовно визначення «образ»: образ як літературний персонаж; образ як особливий спосіб бачення і пізнання дійсності та відповідне цьому баченню відображення дійсності, як призма нашого погляду на світ; образ як засіб художнього зображення персонажа, дії, явища, умов та обставин (тропи, художні деталі)» [17, 185].

Переважна більшість створюваних автором психологічно насажених моментів у тексті пов'язані з образом. Таке поєднання виникає внаслідок передачі чуттєвого стану персонажа. Внутрішній світ героя стає одним з центральних явищ в тексті. За допомогою мовних засобів письменник формує психологічний портрет, який стає частиною естетичного ефекту в тексті.

Зазвичай, як зазначає О. Дубенко, центральним допоміжним засобом лінгвопоетики стає лексика [8, 50]. При цьому, варто зазначити, що лексема у лінгвістичній поетиці має «три семантичнішари слова, які породжують три компоненти структури тексту: денотативний буде прототекст, що виникає як наслідок гри словом (тобто його зв'язку з іншими словами за законами загальнонаціональної логіки, договірного значення), конотативний породжує контекст як наслідок гри використанням слова (тобто зв'язку слів за законами валентного значення), авторський створює підтекст як наслідок гри словоформами (тобто зв'язку слів за законами граматичного значення) [19,

10]. Такий принцип семантичного поєднання слів є безпосереднім інструментарієм для створення психологічних образів, адже залучення лексики на позначення почуттів, душевних переживань, або характеристики персонажа формує психологічний текст. Хоча, на думку В. Кононека, «тенденцій в українській мовно-естетичній сфері, передусім у поетичному словоряді, можна констатувати орієнтацію на ускладнене метафоризоване мовомислення, інтелектуалізацію викладу, своєрідну закодованість текстового матеріалу з переміщенням ваги з чуттєво-емоційної на метафізично-естетичну систему» [11, 4].

Реалізація психологізму здійснюється й за посередництвом емоційно конотованої лексики, оскільки емотивність має місце, коли мовець виражає свої почуття й хоче викликати потрібні відчуття в співрозмовника [22, 142], або ж намагається передати «численні емоційні стани і ставлення до світу» [2, 233]. Чуттєва сфера – основа психологічного зображення в тексті. Інтенсивність вираження переживань і почуттів формує особливий текстовий простір, який має помітний вплив на художні враження читача.

Організація психологічної напруги в контексті здійснюється за допомогою таких стилістичних засобів, як повтор, інверсія, паралельні граматичні одиниці, подвійне зображення, емфатичні конструкції, що організують текст у художнє ціле. Особливе змалювання автором рухів, міміки, поведінки, мови героя дають можливість зрозуміти його психічний стан, внутрішню напругу, емоційний фон [20, 187]. Зазвичай «письменник обіграє звуки, запахи, світло та колір з метою психологічно точно відтворити рецепцію світу персонажами, підсилити їх емоційне враження» [21, 220]. Для мови персонажів, де присутня психологічна напруга, зазвичай характерні уривчастість викладу, хаотичне вираження думок, подекуди відсутність змісту та досить тривалі паузи [7, 34]. Окремого значення у реалізації психологічного впливу здійснюється також завдяки прийому «затримки» [12, 93], адже така організація у сюжеті слугує для зацікавлення, інтриги, що і додає елемент напруги у формуванні психологічного простору.

Внутрішній світ героїв виступає центром психологізму в тексті, змалювання ж душевних поривань, станів персонажа зображується із залученням метафор і порівнянь, адже переважно ці тропи уможливають яскравість художнього ілюстрування актуалізованих у тексті сюжетів чи ситуацій [20, 187]. У таких випадках зазвичай використовуються метафори з лексемами, що безпосередньо стосується внутрішнього світу людини: думка, душа, серце, чуття [18, 181]. Для порівнянь же типовим стає порівняння почуттів людини з природними явищами, що мають певне естетичне забарвлення і концентрацію зовнішнього на внутрішній стан персонажа [18, 184]. Окрім цього, дослідниця творчості М. Хвильового та В. Фолкнера О. Ситник зазначає, «що саме категорія стану зазвичай стає ключовою в мовно-образному втіленні психічної драми головних героїв Хвильового, для розкриття якої письменник віднаходить однорідний в емоційно-оцінному плані епітетний ряд, як, наприклад, у новелі "Юрко": нудно, одноманітно, тоскно, глухо, душно» [21, 219].

Також важливий елемент зображення внутрішнього світу персонажа – це введення пейзажних замальовок. Паралельне зображення зовнішнього оточення та внутрішніх переживань суголосно створюють певний настрій у тексті. Таке введення створює сильнішу напругу, дозволяє читачеві зрозуміти ситуацію, у якій перебуває конкретний образ, з різних ракурсів. Отже, дуже часто «пейзаж не залишається безпредметний. Він знаходить продовження своїх мотивів у наступних подіях, тому в читача і створюється враження психологічної взаємообумовленості мотивації між згаданими двома частинами, двома смисловими центрами. Це явище в теорії літератури відоме під назвою «психологізації природи», тобто насправді це є психологізований пейзаж на відміну від звичайного картинного, описового пейзажу» [6, 108].

Не лише окремішність персонажа може розкривати його внутрішній світ, а й у стосунках з іншими. Створення ситуацій, де персонаж знаходиться у комунікативному акті з іншим персонажем реалізує образ в іншій іпостасі. Взаємодія кількох персонажів, перш за все, дозволяє нам глибше й точніше розглядити образ, по-друге, в таких ситуаціях автор вводить іншу лексику, де герой вже як комунікант не лише заглиблений в себе, а й експортує чи імпортує певний інформаційний посил. У такий спосіб, персонаж стає соціальним суб'єктом, що дає можливість проаналізувати його психологізм в іншій ситуації та на основі іншого мовного матеріалу.

Найбільш психологічно насиченими серед інших видів мовлення постає внутрішнє мовлення персонажів у формі монологу, рідше – діалогу. Використання внутрішнього монологу є ключовим засобом у зображення душевного світу героя, оскільки його залучення в текст письменником спрямовує до «кращого розуміння читачем внутрішнього стану героя; відображення ставлення персонажа до певного предмета, особи, ситуації; показу неперервної течії думки та накопичення асоціацій; відтворення реального перебігу психічних процесів; аналізу стану своєї душі» [3, 12]. Хоча, подекуди персонаж може чудово демонструвати свої переживання через експресиви у діалогах, розгорнутість або зажатість висловлень, уривчастість мови, або звучанні слів-символів, які віддзеркалюють внутрішній стан.

Використання такої значущої комунікативної одиниці як мовчання у тексті дозволяє насити його додатковими загадковими, чи то закодованими смислами, які можуть нам вказувати на внутрішні переживання особистості, або ж влучно зазначила Н. Д. Артюнова: «Мовчання – це знак змісту, що за ним прихований» [1, 115], і при цьому ж «мовчання – один із симптомів психічних станів» [1, 115]. Тобто, одними з основних функцій, які вміщують ці елементи стають контактна (засіб побудови діалогу у вищих проявах порозуміння), дисконтактна (відчуженість комунікантів, вираження психічного дискомфорту) та експресивна (передбачає здатність мовчання виразити певні психічні стани: сором, страх, обурення, здивування, хвилювання, жах, гнів, ненависть, депресію, гордість, презирство, любов, напругу, сумнів) [13, 35].

Висновки. Лінгвопоетичне дослідження психологізму дозволяє виявити прояви психологізму у певній

багаторівневої ієрархії, де початковими елементами зображення певна конотована лексика та художні прийоми й у повноформантному прояві твориться вже

насичений психологічний контекст із відчутною напругою, загостренням сюжету і тонким відчуттям внутрішнього світу зображуваних героїв.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н.Д. Молчание : Контексты употребления / Н.Д. Арутюнова // Логический анализ языка : Язык речевых действий : [сб. статей] / [отв. ред. Н.Д. Арутюнова, Н.К. Рябцева]. – М. : Наука, 1994. – С. 106–117.
2. Баюн К.Й. Экспресивність як мовна та мовленнєва категорія / К.Й. Баюн // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2015. – Вип. 2. – С. 232-236.
3. Блинова І.А. Взаємодія мовленнєвих форм у художньому прозовому дискурсі (на матеріалі англійської, української та французької мов) : автореф. дис ... канд. філол. наук: 10.02.15 / І.А. Блинова. – Донецьк: Б.в., 2011. – 20 с.
4. Бурбело В.Б. Сучасна лінгвопоетика: традиції та нові орієнтири/ В.Б. Бурбело //Мовні і концептуальні картини світу. – Вип. 38. – 2011. – С. 88–95.
5. Виноградов В.В. Проблема авторства и теория стилей / В.В. Виноградов. – М.: Гослитиздат, 1961. – 614 с.
6. Грицютенко І.Є. Мова та стиль художніх творів Панаса Мирного. ("Хіба ревуть воли, як ясла повні?") / І.Є. Грицютенко. – Київ: Радянська школа, 1959. – 156 с.
7. Гулак А.Т. О стилистике русской художественной прозы: избранные статьи / А.Т. Гулак. – Київ: Українське видавництво, 2007. – 214 с.
8. Дубенко О.Ю. Предметне поле порівняльної лінгвопоетики: до постановки питання / О.Ю. Дубенко // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. – Вип. 24. – 2014. – С. 46–52.
9. Задорнова В.Я. Лінгвопоетика. Слово в художественном тексте/ В.Я. Задорнова // Язык, сознание, коммуникация: сб. статей. - Вип. 29. - 2005 - С. 115-125.
10. Климовская Г.И. Тонкий мир смыслов художественного (прозаического) текста. Методологический и теоретический очерк лингвопоетики : монография [электронный ресурс] / Г.И. Климовская. – 2-е изд., стереотип. – М. : Флинта, 2011. – 168 с.
11. Кононенко В.І. Лінгвопоетичні виміри сучасного текстотворення/ В.І. Кононенко // Мовознавство : Науково-теоретичний журнал. – 2013. – №4. – С. 3–15.
12. Космеда Т.А., Осіпова Т.Ф., Піддубна Н.В. Степан Руданський: феномен моделювання «живого» мовлення українців/ Т.А. Космеда, Т.Ф. Осіпова, Н.В. Піддубна; за наук. ред. проф. Т.А. Космеди. – Харків-Познань-Дрогобич: Коло, 2015. – 312 с.
13. Крестинский С.В. Молчание как средство коммуникации и его функции в языковом дискурсе / С.В. Крестинский // Вестник ТвГУ. Серия: Филология. – 2011. – Вип. 1. – С. 34–37.
14. Липгарт А.А. Основы лингвопоетики / А.А. Липгарт. – 3-е изд., стереотип. – Москва : КомКнига, 2007. – 164 с.
15. Лисиченко Л.А. Ці невечірні глибини мови : [монографія] / Л.А. Лисиченко.– Х., 2011. – 304 с.
16. Маленко О.О. Лінгво-естетична інтерпретація буття в українській поетичній мовотворчості (від фольклору до постмодерну): монографія / О.О. Маленко; ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2010. – 487 с.
17. Мацько Л. Стилїстика української мови: Підручник / Л. І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько; За ред. Л.І. Мацько. — К.: Вища шк., 2003. — 462 с.
18. Мьяковська Л.М. Стилїстика художньої прози Валер'яна Підмогильного: лексико-семантичні поля, тропи, стилїстичний синтаксис: Дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Л.М. Мьяковська // НАН України; Інститут української мови. – К., 2001. – 200 с.
19. Науменко А.М. Теорія лінгвопоетики / А.М. Науменко// Античність Сучасність (пит.. філол.): Збірник наук. праць. – Вип. 2. – 2001. – С. 181–191.
20. Серебрякова Н.А. Семантико-синтаксические средства выражения психологизма (на материале языка романов Томаса Гарди): дис. на соиск. научн. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.19 «Теория языка» / Н.А. Серебрякова. – Ставрополь, 2003. – 206 с.
21. Ситник О.В. Лексичні засоби маніфестації психологізму в новелістиці В. Фолкнера і М. Хвильового / О.В. Ситник // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2009. – Вип. 45. – С. 218–221.
22. Чабаненко В.А. Стилїстика експресивних засобів української мови: [моногр.] / В.А. Чабаненко. – Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – 351 с.

REFERENCES

1. Arutyunova N.D. Silence: Contexts of use / Logical analysis of language: The language speech acts: [coll. articles] / [Ed. N.D. Arutyunova, N.K. Riabtseva]. - Moscow: Nauka, 1994. - P. 106-117.
2. Bayun K. I. Expressiveness as a Speech and Language Category/ Visnyk of Zhytomyr Ivan Franko State University - 2015. - Vol. 2. - P. 232-236.
3. Blynova I.A. Interaction of Speech Forms in Fictional Prosaic Discourse (on the Material of the English, Ukrainian and French Languages). – Manuscript. Thesis for a candidate degree in Philology, speciality 10.02.15 – Common Linguistics. – Donetsk National University. – Donetsk, 2011. – P. 20.
4. Burbelo V.B. Modern linguo-poetic: traditions and new guidelines // Language and conceptual world views. - Vol. 38. - 2011. - P. 88 - 95.
5. Vinogradov V.V. Problem of authorship and theory of styles. M.: Goslitizdat, 1961. 614 p.
6. Hrytsyutenko I.E. The language and style of Panas Mirny's art works. ("Is oxen roaring as a manger full?"). - Kyiv: Soviet school, 1959. - 156 p.
7. Gulak A.T. About stylistic of Russian fiction: selected articles. - Kyiv: Ukrainian Publishing, 2007. - 214s.
8. Dubenko O.Y. Thematic field of comparative linguo-poetic: to the main question // Comparative researches of Slavic languages and literatures. - Vol. 24. - 2014. - P. 46 - 52.
9. Zadornova V.Y. Linguo-poetics. Word in the Literary Text // Language consciousness, communication: coll. articles. - Vol. 29 - 2005 - S. 115 - 125.
10. Klimovskaya G.I. Slight world of meanings of art (prose) text. The methodological and theoretical essay og linguo-poetic: monography [electronic resource]. -, 2nd ed., stereotype - M.: Flinta, 2011. - 168 p.
11. Kononenko V. I. Linguo-poetic dimensions of modern text creation/ Linguistics: Theoretical Science magazine. - 2013. - №4. - P. 3 - 15.
12. Kosmeda T.A., Osipova T.F., N.V. Piddubna, Stephen Rudanskiy: modeling the phenomenon of "alive" Ukrainian language. - Kharkiv-Poznan-Drohobych, Kolo, 2015. - 312 p.
13. Krestinsky S. V. Silens as a means of communication and its functions in verbal discource / Vestnik TvNU. Series: Philology. - 2011. - Vol. 1. - P. 34 -37.
14. Lipgart A. A. Osnovy lingvopoetiki [Principles of linguopoetics]. Moscow, 2007, 164 p.
15. Lysychenko L.A. These inexhaustible depths of language: [monography] - Kh., 2011. - 304 p.

16. Malenko O.O. Linguistic and esthetic interpretation of being in Ukrainian poetic linguistic creativity (from folklore to postmodern): monography HNPУ of H.S. Skovoroda. - Kharkiv, 2010. - 487 p.
17. Matsko L.A. Stylistic of Ukrainian language: Textbook. - K.: High Sch., 2003. - 462 p.
18. Myalkovska L. M. The stylistic of Valerian Pidmohylny's prose: lexical-semantic fields, trails, stylistic syntax: Diss. paper of PhD: 10.02.01 // NAS of Ukraine; Institute of Ukrainian language. - K., 2001. - 200 p.
19. Naumenko A.M. Teoriya lingvopoetiki / Suchasnist classical antiquity: Zbirnik Sciences. Prace. - Vol. 2. - 2001. - P. 181 - 191.
20. Serebryakova N.A. Semantic and syntactical means of expression of psychologism (based on the language of Thomas Hardy's novels): Diss. for the Cand. of Philology degree / N.A. Serebryakova. Stavropol, 2003. - 207 p.
21. Sytnyk O. V. Lexical Means of Psychologism Manifestation in W. Faulkner and M. Khvylyovy's Short-Stories. // Visn. Zhytomyr Ivan Franko State University. - 2009 - Vol. 45 - P. 218 - 221.
22. Chabanenko, V.A. Stilistika ekspresivnih zasobiv ukrains'koi movi [The style of expressive means Ukrainian language]. - Zaporizhzhja, ZDU Publ., 2002. - 351 p.

Linguopoetic demantios of psychologism analysis in a literary text

Dmytrenko Ya. M.

Abstract. The article analyzes principles of linguo-poetics formations as a separate branch of linguistics, it's also found out a scientific apparatus and directions of its research. Based on major categories of linguo poetics studying, it's formed the basic means and methods of production a literary text psychologism. It can detect the full image of this phenomenon because of polyaspectual researching of language means in creation the psychological stress.

Keywords: *psychologism, linguopoetic, character, mental health, emotions, literary text.*

Лингвистическое пространство исследования психологизма художественного текста

Я. Н. Дмитренко

Аннотация. В статье исследованы основные принципы формирования лингвопоетики как отдельного раздела языкознания, обнаружено научный аппарат и направления ее исследования. Опираясь на основные категории исследования лингвистической поэтики, сформированы основные средства и приемы выработки психологизма художественного текста. Полиаспектность исследования языковых средств в создании психологического напряжения позволяет выявить полноформатное изображение этого явления.

Ключевые слова: *психологизм, лингвопоетика, персонаж, психическое состояние, эмоции, художественный текст.*